

Praha 17. 7. 2009

36

Činnost oboru diabetologie, péče o diabetiky v roce 2008

Activity of the branch of diabetology, care for diabetics in 2008

Souhrn

Tato Aktuální informace podává přehled o počtu diabetologických ordinací a jejich personálním zabezpečení, dále o počtech ošetření-vyšetření a počtech léčených pacientů. Počet registrovaných diabetiků každoročně vzrůstá, v roce 2008 se s diabetem léčilo 774 tisíc pacientů, téměř o 19 tis. více než v předchozím roce. Klesá počet osob léčených pouze dietou (210 tisíc v roce 2008), zatímco stoupá počet pacientů léčených medikamentózně. Chronické komplikace se vyskytují dlouhodobě u 27 % léčených diabetiků.

Summary

This Topical information presents the numbers of diabetologist's consultation rooms, numbers of health personnel involved, numbers of treatments-examinations and numbers of treated patients. The number of treated diabetics steadily increases, the total number of patients treated for diabetes in 2008 was 774 thousand, almost 19 thousand more than last year. The number of patients treated only with diet decreases (210 thousand in 2008), whereas using drugs grow up. The chronic diabetic complications are long-term around 27 % in the group of treated patients.

Diabetes mellitus neboli úplavice cukrová, čili cukrovka (dg. E10–E14) je závažné endokrinní onemocnění způsobující poruchu látkové přeměny. Je to onemocnění nevyléčitelné, ale vhodnou životosprávou a medikací je možné dlouhodobě tlumit jeho projevy a následky. V roce 2008 se léčilo v ČR s tímto onemocněním 774 tis. osob (755 tis. v roce 2007), což bylo o 2,4 % více než v předchozím roce. Počet léčených diabetiků každým rokem mírně stoupá.

Nemocní cukrovkou by měli být v pravidelné péči zdravotníků. V roce 2008 bylo nemocným k dispozici 474 ambulantních diabetologických ordinací, působilo zde 323,37 lékařů a 368,11 zdravotnických pracovníků (v přepočtených počtech včetně smluvních pracovníků). Na 1 pracovní úvazek lékaře v diabetologických ordinacích připadalo v průměru 2 016 registrovaných diabetiků (1 976 v roce 2007). Proti předchozímu roku došlo k poklesu počtu diabetologických ordinací, zatímco počet lékařů zůstal nezměněn. Vzhledem k nárůstu počtu léčených diabetiků tak stoupl počet registrovaných diabetiků na 1 lékaře. Mírně narostl také počet zdravotnických pracovníků nelékařů.

Ošetření-vyšetření v diabetologických ordinacích

V roce 2008 poskytly diabetologické ordinace celkem 2 099 662 ošetření-vyšetření (2 132 384 v roce 2007), to představovalo přibližně 3 výkony za rok na jednoho pacienta

a tato frekvence návštěv se od roku 2000 nemění. Nejvíce výkonů na jednoho pacienta s cukrovkou bylo v kraji Vysočina (4,0), Karlovarském (3,9) a Pardubickém (3,6), nejméně v kraji Jihočeském (2,7). Na jeden úvazek lékaře připadá v průměru 6 493 ošetření-vyšetření. V krajích se tato relace pohybovala od 8 223 ve Zlínském kraji do 5 067 v kraji Hl. m. Praha. Tento průměrný ukazatel je ovlivněn počtem lékařů pracujících v diabetologických ordinacích a počtem pacientů, kteří jsou sledováni podle místa ošetření nikoliv podle místa bydliště.

Léčení diabetici v diabetologických ordinacích a u PL pro dospělé

Většina diabetiků je v péči diabetologických ordinací. Menší část diabetiků, která má lehčí formu diabetu, se léčí u praktického lékaře pro dospělé. V diabetologických ordinacích bylo léčeno 84,2 % diabetiků, v péči praktických lékařů bylo 15,8 % nemocných. Na začátku roku 2008 bylo evidováno 748 tis. mužů a žen s diabetem, z toho bylo 1 662 dětí a mladistvých (0–19 let). U obou typů diabetu je výskyt dlouhodobě mírně vyšší u žen, ženy tvořily 54 % z celkového počtu léčených diabetiků. Pouze u cukrovky I. typu ve věkové kategorii do 19 let mezi nemocnými převažovali chlapi (52 %). Častější výskyt diabetu u žen lze vysvětlit tím, že ženy se v průměru dožívají vyššího věku, respektive tím, že autoimunitní nemoci (diabetes I. typu) jsou obecně častější u žen. Během roku bylo nově zjištěno onemocnění u cca 29 tis. žen a 27 tis. mužů, z toho 210 jedinců bylo ve věku do 19 let. Nejvyšší počet nově zjištěných případů na 1 tis. obyvatel zaznamenal kraj Plzeňský (6,9), Hl. město Praha (6,8) a kraj Zlínský (6,1). Nejnižší počet vykázal kraj Liberecký (3,9 případů). Republikový průměr činil 5,4 nově zjištěných případů na 1 tisíc obyvatel. V průběhu roku zemřelo 22,3 tis. osob s diabetickým onemocněním, mírně převažovali muži, ve 3 případech se jednalo o osoby ve věku do 19 let. Diabetes jako příčina úmrtí byl uveden v 1 979 případech.

Výskyt diabetu podle typu

Skupina diabetických onemocnění je velmi různorodá, ale nejčastější je diabetes II. typu (nezávislý na inzulínu) a diabetes I. typu (závislý na inzulínu). Sleduje se také výskyt sekundárního diabetu a poruchy glukózové tolerance. Závažnější formou je diabetes I. typu, který se objevuje v mladším věku a je při něm vyšší náchylnost k akutním komplikacím. Diabetes II. typu je nejrozšířenější, projevuje se hlavně u lidí středního věku a starších. Rostoucí počet diabetiků II. typu lze připsat na vrub nezdravému životnímu stylu, špatným stravovacím návykům a nedostatku pohybu. Počty léčených osob a jejich strukturu v procentech podle jednotlivých typů diabetu uvádí následující tabulka:

Pohlaví	Primární diabetes				Sekundární diabetes		Porucha glukózové tolerance
	I. typu		II. typu		počet	%	
	počet	%	počet	%			
Muži	26 662	7,4	326 215	91,0	5 521	1,5	22 653
Ženy	27 812	6,7	382 632	92,2	4 719	1,1	27 966
Celkem	54 474	7,0	708 847	91,6	10 240	1,3	50 619

Komplikace diabetu

Diabetes patří k onemocněním, která se většinou v počátečním stadiu nijak výrazně neprojevují. Diagnostikováno bývá často náhodně při vyšetření z jiného důvodu. Někdy je diagnóza stanovena až při vzniku komplikací, k nim patří akutní kóma, chronické

poškození ledvin (nefropatie), poškození očí (retinopatie), ateroskleróza s nebezpečím gangrény dolních končetin, časté infekce, nervové poruchy (diabetická neuropatie) a další. Z vážných komplikací jsou statisticky sledovány počty případů nefropatie, retinopatie a počty komplikací označovaných jako diabetická noha. V roce 2008 se vyskytlo celkem 209 tis. případů jmenovaných komplikací diabetu (205 tis. v roce 2007). Z celkového počtu léčených diabetiků mělo v souvislosti s touto nemocí 27 % pacientů vážnější zdravotní problémy.

Léčba diabetu

Léčba cukrovky záleží na tom, o jaký typ diabetu se jedná. U diabetiků II. typu je nedílnou součástí léčby dieta a pohybová aktivita. Jen dietou bylo v roce 2008 léčeno 27,1 % diabetiků. Jejich podíl každoročně mírně klesá a narůstá podíl pacientů léčených perorálními antidiabetiky (47,0 % v roce 2008) nebo inzulínem (16,5 %), případně kombinovanou léčbou (9,3 %).

V roce 2008 se léčilo s diabetem více osob, ale bylo poskytnuto méně ošetření-vyšetření než v předchozím roce. Jako pozitivní se dá hodnotit skutečnost, že podle meziročního srovnání počtu nově zjištěných případů se nezvýšila dynamika rozšíření tohoto onemocnění.

Vypracoval: MUDr. Tomáš Srb

Pracovníci a počty zpravodajských jednotek		2004	2005	2006	2007	2008
Počet diabetologických ordinací		476	485	483	481	474
Lékaři	fyzické osoby	583	603	598	603	602
	úvazek + smluvní pracovníci	309,40	313,84	317,65	323,39	323,37 ¹⁾
ZPBD	fyzické osoby	566	573	582	561	552
	úvazek + smluvní pracovníci	355,78	365,55	369,25	364,45	368,11 ¹⁾

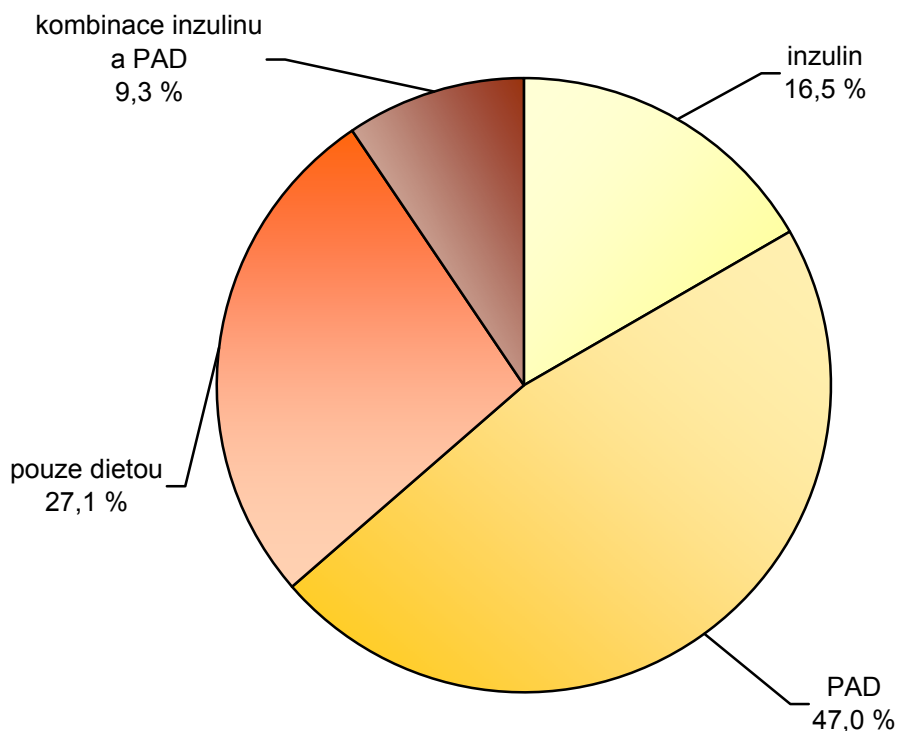
¹⁾ Od r. 2008 průměrný roční přepočtený počet pracovníků včetně smluvních

Počty ošetření-vyšetření a počty léčených pacientů		2004	2005	2006	2007	2008
Počet ošetření - vyšetření	celkem - absolutně	2 092 856	2 150 656	2 163 419	2 132 384	2 099 662
	na 1 000 obyvatel	205	210	211	207	201
	na 1 úvazek lékaře	6 764	6 853	6 811	6 594	6 493 ¹⁾
	na 1 léčeného pacienta	3	3	3	3	3
Počet léčených pacientů na 1 000 obyv.		70	72	73	73	74
Počet léčených pacientů na 1 úvazek lékaře		2 301	2 355	2 356	2 335	2 392 ¹⁾
Počet léčených pacientů celkem k 31. 12.		712 079	739 305	748 528	754 961	773 561
v tom	jen dietou	242 668	244 703	240 544	223 738	209 968
	PAD	310 659	326 584	332 387	342 947	363 489
	inzulínem	111 937	116 028	120 491	126 035	127 917
	inzulínem + PAD	46 815	51 990	55 106	62 241	72 187
Počet nově zjištěných onemocnění		54 303	56 545	56 311	56 398	55 975
Počet úmrtí za období		23 725	23 326	23 521	22 869	22 259

¹⁾ Od r. 2008 počítáno z průměrného ročního přepočteného počtu pracovníků včetně smluvních

Komplikace diabetu		2004	2005	2006	2007	2008
Diabetická nefropatie - celkem		63 067	66 522	69 842	73 957	75 596
z toho	s renální insuficiencí	19 265	20 864	21 960	24 196	26 131
Diabetická retinopatie - celkem		84 077	85 294	86 527	88 315	90 586
z toho	proliferativní	18 644	19 055	20 339	20 902	21 505
	slepota	2 364	2 447	2 429	2 335	2 313
Diabetická noha - celkem		39 753	40 402	41 328	42 337	42 992
z toho	s amputací	7 444	7 859	7 834	7 853	8 169
Procento komplikací u léčených diabetiků		26	26	26	27	27

Léčení diabetici v ČR v roce 2008

Léčení diabetici a komplikace diabetu (index rok 2000 = 100%)

